

*Als quatre pilars de la meva vida;
l'Etna, l'Issam, l'Aïxa
i, per suposat, l'Omar*

PRÒLEG

No puc presumir d'haver atresorat al llarg de la meua vida grans coneixements sobre el Magrib o sobre el món, diguem-ho així provisionalment, arabomusulmà i berber. Com tantíssima gent que avui depassem la cinquantena, em van criar en temps del franquisme a base d'ideologia castellanocèntrica i nacionalcatòlica. Avui repasso l'*Enciclopedia Álvarez* (llum i guia de la meua formació escolar) i rellegeixo: "Mahoma fue un árabe alucinado que se fingió enviado por Dios para predicar la doctrina verdadera."¹ Poca més notícia en tenia, malgrat les fotografies als diaris de la inquietant "guàrdia mora" de Franco i els anacrònics vestits dels "procuradores en cortes" saharauís, que vàiem al NODO i que jo assimilava més aviat a la cavalcada dels reis d'Orient que no pas a la condició homologada de "moros". Aquests (els "moros"), per endemés, eren els *dolents* dels tebeos del meu ídol: el Capitán Trueno, personatge entestat a ofegar les pulsions eròtiques que li provocava una princesa vikinga (la primera *sueca* del tardofranquisme) a còpia de garrotades contra els seguidors d'aqueix "árabe alucinado". Tot plegat, molt

1. Antonio ÁLVAREZ (1954), *Enciclopedia. Intuitiva, sintética y práctica. Segundo grado*. Madrid, pàg. 346.

edificant.² Enmig d'aquest panorama ideològic, però, tenia jo un punt de confusió i dubte: encara avui, a la sala de casa meva (al poble), hi ha penjada una fotografia antiga, de cap a 1920, dels meus padrins escarxofats en un divan de palau andalusí (s'hi reconeix l'Alhambra de Granada), vestida ella més o menys d'hurí entre coixins i ell com a mínim de príncep rifený, amb gumia i espingarda. Una fotografia que estenia una ombra de dubte sobre els meus orígens familiars, ombra que es va dissipar fa un parell d'anys quan, en una visita a Granada, la meva dona i jo vam trobar l'obrador fotogràfic on havia estat feta, i que s'ha conservat exactament tal com era. Ens vam donar el capritx de fer-nos, en homenatge als meus avantpassats carnavalescos, un altre retrat (ara ja en format digital) amb el mateix attrezzo i el mateix capteniment.

Amb el pas dels anys vaig arribar a la condició d'adult i, al marge dels coneixements generals que es poden pressuposar a un professor universitari, no podia jo vanar-me d'haver aprofitat els anys i l'experiència per a fer-me una cultureta sobre el tema. Tot i això, a començaments de la dècada dels noranta, a Lleida, els *moros* ja no eren personatges de còmic. Com altres col·lectius (en aquells moments, gairebé exclusivament africans), ja eren presents als nostres carrers, però la possibilitat de tenir-hi contactes, si no era per la via de la feina (i a la universitat no es donava el cas), era més aviat minsa, a causa, principalment però no

2. Una magnífica antologia de la ideologia que presentava al respecte la historieta gràfica de l'època, centrada en el personatge de "El guerrero del antifaz", es pot trobar en el llibre d'Andrés SOPENA MONSALVE (2001), *¡Tente, iracundo otomano!* Barcelona.

exclusivament, de les barreres socials, econòmiques i culturals.

És en aquest context que el diari *Segre* va publicar un dia un reportatge sobre un jove marroquí emprenedor, fisioterapeuta, que amb un col·lectiu de gent promovia una associació cultural que pretenia donar a conèixer a la ciutadania les inquietuds, la cultura i la situació social dels immigrants magribins. En aquell moment es donava la circumstància que jo era el director del departament de Filologia Catalana de la Universitat, i vaig pensar que podria ser interessant de prendre-hi contacte a fi i efecte, principalment, d'organitzar algun curs de llengua i cultura àrabs per als meus estudiants. Noteu que la solidaritat, la multiculturalitat, la cooperació i el diàleg entre civilitzacions encara no s'havien inventat. Gràcies al diari, la mateixa tarda ja vam aparaular una entrevista al meu despatx de la facultat. Mentre els esperava, no vaig poder estar-me de recordar amb un punt de nerviosisme el Capitán Trueno i les garrotades amb els *infidels*. Els prejudicis, per sort, encara que facen bola com el pa sec, amb una mica de bona intenció sempre els pots acabar de tirar avall. S'hi van presentar dos joves vestits "a l'europea" i que parlaven fluidament el català. Ni tan sols van tenir el detall, oh frustració!, de venir amb camell o d'intentar-me tallar el cap amb una simitarra. Ben al contrari: de seguida vam congeniar i vam tenir grans idees, algunes de les quals hem portat amb el temps a la pràctica i unes altres no. Un d'ells era l'Omar, el coprotagonista del llibre que teniu a les mans. D'ençà d'aleshores, el món continua igual —potser pitjor—, i el sol persisteix a eixir per Catalunya i pondre's per

l'Aragó; però la meva percepció dels magribins ha canviat i, en part, és gràcies a l'Omar.

L'Omar és un personatge extraordinàriament extravertit. El mèrit de l'amistat que vam teixir és seu, ja que jo sóc un tímid compulsiu. És una persona que enamora amb la mirada (precisament heu agafat el llibre ideal per a trobar-ne testimoni) i que sap encomanar passions. Passejant no fa gaire per la plaça Djemà-el-Fnà de Marràqueix (la de les pel·lícules), ho vaig entendre tot: l'Omar és, en realitat, un encantador de serps. Ara en diuen "empatia", però a mi no m'endaran pas. Val a dir, per no atorgar-li tot el mèrit a ell, que en la nostra amistat també ha influït una passió compartida: la cuina.

La Dúnia (l'altra protagonista, i autora) l'he coneguda a través de l'Omar. Malgrat que no l'he tractada tant, puc dir que inspira una gran confiança. I això és gràcies al fet que és, per damunt de tot, una persona de gran sensibilitat, si m'excuseu el tòpic. Una sensibilitat com només els artistes poden demostrar. Sabia que es dedicava a l'animació i al teatre, però també he pogut comprovar com es desenvolupa en les arts plàstiques, especialment en la pintura. I qui domina el llenguatge del teatre i el de les arts plàstiques té tots els números per a moure's com peix a l'aigua en l'expressió literària.

I ací en teniu la mostra. Amb un *tempo* que a estones pot semblar el d'una novel·la, però que en realitat és el relat autobiogràfic des de l'experiència de l'autora, el llibre combina la narrativa (al capdavall no deixa de ser una apassionada —i apassionant— història d'amor) amb l'assaig, amb tota una reflexió sobre la convivèn-

cia absolutament escaient al lloc i al temps que vivim. Una reflexió, val a dir-ho, no especulativa: la Dúnia ens parla en tot moment a través de les experiències que ha viscut, i ens ofereix una visió, jo crec que en el fons esperançada, d'una situació difícil i dura. I ho fa amb una prosa àgil i directa; sense embuts ni maquillatges. I, quan convé, sap escatxigar-la d'ironia, de sarcasme; també en algun cas d'humor. Però també de vehemència, fins i tot de ràbia. Al meu entendre i malgrat les aparences, el llibre no és provocador. El que sí que ho és el context que el genera: els murs d'incomprensió que naixen de la incultura i els prejudicis, en part; però també de les febleses, la covardia i la hipocresia. Ben pensat, em sembla que es podria haver titulat perfectament "Amor en temps de crisi". Però no crisi econòmica —que també—, sinó crisi de valors, que aquestes són les més difícils de superar.

Davant d'això i per al bé de la convivència, la Dúnia explora les "vies del mig", que són moltes i són amples, però que malgrat això cal saber trobar en un món que rebutja l'escala dels grisos, perquè sempre és més còmode, o si més no més segur, triar el blanc o el negre. Però és solament en aquest ampli espectre de grisos on podem descobrir (i de ben segur descobrirem) els punts de trobada entre concepcions distants. Sembla una obvietat, però algú ho havia de dir.

En resum, en aquesta *Medina Làrida* actual, del començament del segle XXI, la Dúnia, com un Capitán Trueno modern, reparteix mastegots a tort i a dret contra *moros* i *cristians*, contra l'alfange esmolat del fanatisme i contra l'estilet punxegut de la hipocresia i, al mateix temps, ens ofereix la seva experiència vital i

una bonica història d'amor. Tot plegat, ens assenyala que l'autèntic camí de la convivència passa per compartir i intercanviar, i no pas per imposar. De ben segur l'Etna, l'Issam i l'Aixa (els seus fills), com una personalització del nostre futur com a societat i com a país, sabran quin camí cal triar.

RAMON SISTAC
Lleida, gener de 2011

EL RETROBAMENT

---

14 de juliol de 2007. Sense cap mena de dubte puc dir que aquest dia va començar una nova etapa de la meua vida. Era una nit de dissabte d'estiu, en què la calor se m'empegava per tot el cos i semblava que no hi havia manera de fer-la fora... i tot just feia només dues setmanes que m'acabava de separar després de deu anys de matrimoni.

Havia llogat un pis a la ciutat de Lleida, davant del riu Segre amb unes vistes precioses a la Seu Vella, i, pensant en mi i en la meua filla, llavors volia desconnectar de tot allò que m'envoltava de la meua separació, suposo que fugint del meu poble i dels comentaris desafortunats i perpetrats amb tota la intenció per part de moltes persones que no pensen en el mal que les seves paraules et poden fer i també als que t'estimen. I malgrat que llavors la meua família no podia entendre de cap de les maneres la raó per la qual me n'anava a viure a Lleida, jo en cap moment no m'havia proposat de quedar-me al seu costat, ja que el simple fet de romandre al poble m'oprimia i m'ofegava per dintre.

Bé, doncs aquella nit havia quedat amb dues amigues meves de Lleida —la J. i l'E.— per sortir de marxa. Així, doncs, em vaig dutxar, maquillar i pentinar com

feia temps que no ho feia, i em vaig vestir tota de negre, amb uns pantalons fins a mitja cama i un jersei d'aquells sense mànigues. Vaig agafar la furgoneta de la feina i vaig anar a recollir les meves dues amigues que, com sempre, anaven glamuroses de dalt a baix.

Un cop totes tres vam ser dins de la furgoneta, ens dirigírem al centre de la ciutat per anar de *pubs* i per oblidar-nos durant unes hores dels problemes que teníem cadascuna de nosaltres. Però ens va costar una bona estona trobar aparcament i, després de donar tombs com a desesperades per poder estacionar, vaig decidir d'anar cap a un pàrquing que hi havia allà mateix. Elles no ho veien com jo i em qüestionaven que volgués anar a un aparcament de pagament, però aquella solució ja se m'havia instal·lat al cap i no em van fer canviar d'opinió.

I va ser en aquell moment, just quan estava aturada al davant del pàrquing, quan el vigilant em va dir que l'aparcament estava ple i que no hi podia accedir. Jo, tot fent broma i rient a través del vidre del vehicle, li deia:

—Va, per favor, deixa'm entrar, que no trobo lloc per aparcar...

—No, ho sento, no pot ser...

Però de sobte se'm va tallar la respiració i els meus pensaments van tornar cap a quinze anys enrere. No podia ser que la persona que tenia davant fos ell... Ens vam quedar mirant als ulls sense parlar i, després d'aquests segons sense respiració, vaig cridar:

—Omar!

Al mateix temps, ell va fer com jo i va dir:

—Dúnia!

Vaig baixar a corre-cuita de la furgoneta, no sabia el que m'estava passant, però era una emoció tan gran que és impossible explicar amb paraules. Aleshores, ens vam abraçar; tots dos estàvem al·lucinats per aquell moment, ens volíem explicar moltíssimes coses però cap dels dos no era capaç de poder parlar.

Mentrestant, la J. i l'E. continuaven dins de la furgoneta sense saber què passava i sense entendre res. Alhora, en aquell precís moment, tan emotiu per a les nostres vides, ja s'havia format una cua de cotxes darrere el nostre vehicle i van començar a fer sonar el clàxon perquè volien entrar a l'aparcament. L'Omar va obrir la barrera del pàrquing, ens va fer passar cap a dintre i explicà als altres conductors —tal com abans ens havia dit a nosaltres— que l'espai d'aparcament estava ple. Llavors em va acompanyar fins a un dels pocs espais lliures que quedaven... suposo que el destí me'l guardava a mi.

Mentre anava cap a la plaça d'aparcament que em reservava l'Omar, jo me'l mirava pel retrovisor amb el cap emboirat. No sabia què em passava i em sentia impotent davant les meves amigues perquè els volia explicar qui era ell i què havia passat entre nosaltres dos. Però no sabia com fer-ho.

Després de baixar de la furgoneta, vam continuar parlant tots dos, mirant-nos al·lucinats, preguntant-nos i dient-nos l'un a l'altre que com podia ser que, després de tants anys sense haver-nos vist, ens poguéssim retrobar allí. Si hagués pogut triar, m'hauria quedat tota la nit parlant amb l'Omar, però les meves amigues volien marxar i vaig quedar amb ell que ens veuríem després, quan tornéssim a recollir la furgoneta.

Durant aquella estona no vaig parar de pensar en l'Omar: el meu cos voltava pels *pubs*, però el meu cap encara era en aquell pàrquing. Finalment, després d'unes tres hores, va arribar el moment de tornar i allí era, amb la mateixa cara de sorprès que quan l'havia deixat. Però ell encara havia de treballar durant una hora més i vam optar per intercanviar-nos els telèfons i vam quedar que ja ens trucaríem.

Vaig marxar cap al meu pis amb una sensació agredolça: d'una banda, em sentia molt contenta per haver-me retrobat amb l'Omar, però, de l'altra, estava molt trista perquè els meus sentiments m'impedièn deixar de pensar en ell. I no perquè hagués de passar res, sinó pel fet de retrobar-me amb un amic que feia molts anys que no veia, malgrat que sempre havia sabut coses d'ell perquè preguntava a amics comuns i perquè, vulguis o no vulguis, a la vida hi ha persones que sempre es queden dins teu i et marquen per sempre més.

De fet, durant els últims anys sí que ens havíem vist un cop, però va ser per casualitat, quan ens vam trobar a la discoteca Imperia. D'allò feia aproximadament set anys i va ser un retrobament molt curt, de matinada. Jo hi havia anat a actuar, on representava el personatge d'una senyora gran que anava de festa a la discoteca amb els seus fills. Quan ja havíem acabat, baixàvem carregats amb les maletes de la roba de l'actuació per les escales amb els altres dos companys de feina, i em vaig trobar l'Omar, que també estava treballant a la discoteca. Ambdós ens vam quedar molt sorpresos i ens vam haver de saludar ràpidament, ja que m'esperaven per marxar. Aleshores em va dir:

—Dóna'm el teu número de telèfon, així quedarem algun dia per anar a prendre un cafè.

I jo, encantada, li vaig donar sense pensar-m'ho ni un moment. A continuació, ens vam fer dos petons i una abraçada i vaig marxar cap al cotxe. Recordo com si fos ahir el retorn cap a casa: conduïa jo i, mentre els reflexos vermells i taronges dels primers rajos del sol m'anaven enlluernant, vaig pensar:

—També li hauria d'haver demanat jo el seu número de telèfon perquè, tan despistat com és, segur que perd el que li he donat.

Quan vaig arribar a casa em vaig posar a dormir i l'endemà i, durant almenys una setmana, no podia traure'm del cap la il·lusió que m'havia fet haver-me'l trobat. Esperava amb ànsia la seva trucada per quedar i poder parlar amb ell, però aquesta mai no va arribar. Més endavant em vaig assabentar que l'Omar no havia contactat amb mi perquè jo estava casada, però que l'endemà de trobar-nos a la discoteca, tot el dia va donar tombs pel poble amb el cotxe per veure si em veia.

Per això, quan vaig arribar al meu pis després d'haver-me'l retrobat al pàrquing, vaig pensar que no em passaria com set anys enrere. Així, doncs, finalment, vaig decidir agafar el telèfon i abans de treure'm les sabates ja l'estava trucant, però em va sortir la bústia de veu i, com una ruca, vaig deixar un missatge dient-li:

—M'ha fet molta il·lusió de trobar-me amb tu. Si vols, vine a fer un cafè quan acabis de treballar.

Encara no havia passat mig minut que l'Omar em telefonava. Li vaig donar l'adreça del pis i, al cap d'una estona, va venir.